

SAMENVATTING LEIDRAAD 2019

Bijlage bij: *Leidraad voor juridische auteurs. Voetnoten, bronvermeldingen, literatuurverwijzingen en afkortingen in Nederlands-talige publicaties*, Deventer: Wolters Kluwer 2019.

Verwijzingen naar tijdschriftartikelen, boeken en bijdragen in boeken (zie hoofdstukken 1 en 2)

In de voorbeelden hieronder staan verwijzingen zoals deze opgenomen dienen te worden in de literatuurlijst. Achter de eerste (vetgedrukte) regel staat tussen haken hoe de verwijzing in de voetnoot er uit zou kunnen zien. In de voetnoot verwijst men naar het exacte onderdeel- of paginanummer (tenzij de verwijzing algemeen van aard is). De verkorte verwijzing zonder exacte plaatsbepaling wordt herhaald in de literatuurlijst.

Artikelen in tijdschriften (zie 1.4.2 en 2.2.7)

In de verkorte verwijzing: auteursachternaam en na komma de vindplaats (afkorting tijdschrifttitel + jaartal, gevolgd door hetzij schuine streep + publicatienummer, hetzij komma + 'p.' + paginanummer(s)).

De volgorde in de volledige citeerwijze is:

- voorletters auteur, achternaam auteur, komma
- titel van het artikel (niet cursief) tussen enkele aanhalingstekens, komma
- *titel of gebruikelijke afkorting van het tijdschrift* (cursief)
- jaartal + (indien van toepassing) schuine streep en publicatienummer, komma
- 'afl.' + afleveringsnummer, komma
- 'p.' + begin- en eindpagina

voorbeelden:

Dijkstra, *NJB* 2019/253 (in voetnoot bijv.: Dijkstra, *NJB* 2019/253, p. 330)

S. Dijkstra, 'De rechter in politieke vertegenwoordigende organen. Tijd voor de duidelijke nee-stem', *NJB* 2019/253, afl. 5, p. 327-333.

Hugenholz, *AMI* 2018, p. 243-244 (in voetnoot bijv.: Hugenholz, *AMI* 2018, p. 244)

P.B. Hugenholz, 'De naburige rechten hebben hun tijd gehad', *AMI* 2018, afl. 6, p. 243-244.

Boeken algemeen (zie 1.4.1 en 2.2.1)

In de verkorte verwijzing: auteursachternaam en jaartal. Voor verwijzing naar een bepaalde pagina van het werk wordt na het jaartal toegevoegd: ', p. ...'; in geval van verwijzing naar een bepaald onderdeel van het boek: schuine streep en het nummer van het desbetreffende onderdeel; en in geval van een artikelsgewijs commentaar: verkorte wetsverwijzing gevolgd door ', aant. ...'.

De volgorde in de volledige verwijzing naar een boek is:

- voorletters auteur, achternaam auteur, komma
- *titel* (cursief), beginnen met een hoofdletter; de eventuele subtitel behoort tot de titel: met een punt scheiden van de hoofdtitel en eveneens beginnen met een hoofdletter
- (eventueel, tussen haakjes: serienaam en -nummer)
- komma, plaatsnaam, dubbele punt
- naam van de uitgever
- jaartal

voorbeeld 1 auteur:

Botman 2015 (in voetnoot bijv.: Botman 2015/3.2.1)

M. Botman, *De Dienstenrichtlijn in Nederland. De gevolgen van richtlijn 2006/123/EG voor de nationale rechtsorde vanuit Europees perspectief* (NILG – Markt, overheid en recht, deel 6), Den Haag: Boom juridisch 2015.

voorbeeld 3 auteurs:

Verweij, Tollenaar & Wartna 2016 (in voetnoot bijv.: Verweij, Tollenaar & Wartna 2016, p. 6)

S. Verweij, N. Tollenaar & B.S.J. Wartna, CoVa: eerst denken en dan? *Vergelijkend recidiveonderzoek naar het effect van cognitieve vaardigheidstrainingen uitgevoerd in de periode 2008-2011*, Den Haag: Boom juridisch 2016.

voorbeeld meer dan 3 auteurs:

De Meij e.a. 2000 (in voetnoot bijv.: De Meij e.a. 2000, p. 142)
J.M. de Meij e.a., *Uitingsvrijheid. De vrije informatiestroom in grondwettelijk perspectief*. Amsterdam: Cramwinckel Uitgever 2000.

voorbeeld geen auteursvermelding (rapport, nota):

Recht en respect voor ieder mens 2013 (in voetnoot bijv.: *Recht en respect voor ieder mens 2013/2.4*)
Recht en respect voor ieder mens (Beleidsnota van de Minister van Buitenlandse Zaken, bijlage bij *Kamerstukken II 2012/13*, 32735, nr. 78).

Oraties en dissertaties (zie 2.2.2)

- zie: Boeken algemeen
- vermeld (in de volledige verwijzing) achter de titel tussen haakjes: oratie + plaats, of: diss. + plaats
- in geval van Amsterdam, voeg toe na plaats: UvA of VU

voorbeelden:

Hijmans 2016 (in voetnoot bijv.: Hijmans 2016/4.2)
H. Hijmans, *The European Union as a Constitutional Guardian of Internet Privacy and Data Protection. The Story of Article 16 TFEU* (diss. Amsterdam UvA; Issues in Privacy and Data Protection, deel 31), Cham (CH): Springer International Publishing 2016.

Lodder 2012 (in voetnoot bijv.: Lodder 2012, p. 24)
A.R. Lodder, *Recht rond cyberwar, internet van dingen en andere internet (on)gemakken: de tien geboden van het internetrecht* (oratie Amsterdam VU), Raleigh (VS): Lulu 2012.

Verzamelbundels (zie 2.2.3-2.2.5)

- vermeld in plaats van auteurs de redacteurs
- voeg in de volledige verwijzing na de laatste redacteursnaam toe: (red.)
- vermeld bij feestbundels in de volledige verwijzing achter de titel tussen haakjes: naam gefêteerde + '-bundel'
- voor verwijzing naar specifiek onderdeel, zie hieronder 'Bijdragen in boeken'

voorbeelden in literatuurlijst:

Campbell 2015
D. Campbell (red.), *Comparative Law Yearbook of International Business. Volume 36A. Recent Developments in National Commercial Law*, Alphen aan den Rijn/Londen: Kluwer Law International 2015.

Gerverdinck e.a. 2014
T. Gerverdinck e.a. (red.), *Wetenschappelijk bijdragen. Bundel ter gelegenheid van het 35-jarig bestaan van het wetenschappelijk bureau van de Hoge Raad der Nederlanden*, Den Haag: Boom juridisch 2014.

Bijdragen in boeken (zie 2.2.5)

- vermeld in de volledige verwijzing:
- eerst de naam van de auteur(s) van de bijdrage, komma
  - vervolgens de titel van de bijdrage tussen enkele aanhalingstekens, komma, 'in:'
  - na het woordje 'in:': de bibliografische gegevens van het boek zelf (redacteur(en), '(red.),' boektitel, uitgeversplaats: uitgeversnaam jaartal)
  - sluit af met de begin- en eindpagina van de bijdrage

voorbeeld:

Ancery 2014 (in voetnoot bijv.: Ancery 2014, p. 14)
A. Ancery, 'De Hoge Raad en het civiele procesrecht', in: T. Gerverdinck e.a. (red.), *Wetenschappelijk bijdragen. Bundel ter gelegenheid van het 35-jarig bestaan van het wetenschappelijk bureau van de Hoge Raad der Nederlanden*, Den Haag: Boom juridisch 2014, p. 11-29.

Frequent geactualiseerde uitgaven (zie 2.2.9)

- zie: Boeken algemeen; zie ook: Bijdragen in boeken
- vermeld in de volledige verwijzing het jaartal uitsluitend indien het om de specifieke tekstversie van dat jaar gaat
- vermeld in de voetnoot het aangehaalde onderdeel en: (online, bijgewerkt [datum])

voorbeelden in literatuurlijst:

Cremers-Hartman, in: *Sdu Commentaar Arbeidsrecht Thematisch 2019*

E. Cremers-Hartman, commentaar op WCRM, in: A.R. Houweling, P.G. Vestering & W.A. Zondag (red.), *Sdu Commentaar Arbeidsrecht Thematisch*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2019.

Vakstudie Omzetbelasting

A. van Doesum, H. van Kesteren & E. Vrouwenvelde (red.), *Omzetbelasting* (Fiscale Encyclopedie De Vakstudie, deel 6), Deventer: Wolters Kluwer.

voorbeelden in voetnoot:

1. Cremers-Hartman, in: *Sdu Commentaar Arbeidsrecht Thematisch 2016/8*, art. 1 en 9 WCRM, aant. C.3 (online, bijgewerkt 18 augustus 2018).
2. *Vakstudie Omzetbelasting*, art. 8 Wet OB 1968, aant. 3.2.5 (online, bijgewerkt 1 april 2019).

Handboeken en bewerkingen (zie 2.2.10)

- zie: Boeken algemeen
- in de verkorte verwijzing komt na de naam van de oorspronkelijke auteur schuine streep + naam van bewerker
- volg voor de volledige verwijzing zoveel mogelijk het titelblad
- de naam van de oorspronkelijke auteur is vaak tot de titel gaan behoren en moet danin de volledige verwijzing cursief geschreven worden; de bewerker wordt dan als auteur vermeld
- let op verschil tussen verkorte en volledige citeerwijze

voorbeelden:

Asser/Sieburgh 6-III 2018 (in voetnoot bijv.: Asser/Sieburgh 6-III 2018/23)

A.S. Hartkamp & C.H. Sieburgh, *Mr. C. Assers Handleiding tot de beoefening van het Nederlands burgerlijk recht. 6. Verbintenissenrecht. Deel III. Algemeen overeenkomstenrecht*, Deventer: Wolters Kluwer 2018.

Van der Pot/Elzinga, Hoogers & De Lange 2014 (in voetnoot bijv.: Van der Pot/Elzinga, Hoogers & De Lange 2014, p. 264)

D.J. Elzinga, G. Hoogers & R. de Lange, *Van der Pot. Handboek van het Nederlandse staatsrecht*, Deventer: Kluwer 2014.

Verwijzingen naar regelgeving (zie hoofdstuk 3)

---

verwijzingen naar artikelen in regelingen met citeertitel: (zie 3.2 en 3.3)

verkort

art. 6:162 BW
art. 2 lid 2 en 3 Gw
art. 14 AOW
art. 14 lid 1 onderdeel a AOW

voluit

artikel 162 van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek
artikel 2, tweede en derde lid, van de Grondwet
artikel 14 van de Algemene Ouderdomswet
artikel 14, eerste lid, onderdeel a, van de Algemene Ouderdomswet

verwijzingen naar regelingen zonder citeertitel (vermeld altijd het jaartal van het desbetreffende publicatieblad): (zie 3.2)

(...) KB van 26 april 2019 (*Stb.* 2019, 184) (...)

(...) artikel XIII van de wet van 24 april 2019 (*Stb.* 2019, 185) (...)

(...) de regeling van de Minister van Economische Zaken en Klimaat van 24 mei 2019 (*Stcrt.* 2019, 30559) (...)

verwijzingen naar parlementaire stukken: (zie 3.4)

<i>Kamerstukken II</i> 2015/16, 34442, nr. 3, p. 7	(verwijzing naar passage uit schriftelijke behandeling Tweede Kamer)
<i>Kamerstukken II</i> 1993/94-1996/97, 23761	(verwijzing naar gehele schriftelijke behandeling Tweede Kamer)
<i>Kamerstukken</i> 1993/94-1996/97, 23761	(verwijzing naar gehele schriftelijke behandeling Tweede en Eerste Kamer)
<i>Kamerstukken</i> 23761	(verkorte verwijzing naar gehele schriftelijke behandeling Tweede en Eerste Kamer)
<i>Kamerstukken I</i> 2003/04, 28430, A, p. 3	(verwijzing naar passage schriftelijke behandeling Eerste Kamer)
<i>Handelingen II</i> 2003/04, nr. 27, p. 1465	(verwijzing naar passage mondelinge behandeling Tweede Kamer)
<i>Handelingen II</i> 2010/11, nr. 108, item 5, p. 28	(idem, sinds 2011 met itemnummer)
<i>Aanhangsel Handelingen II</i> 2014/15, nr. 106	(verwijzing naar Kamervragen)

verkorte verwijzingen naar Europese regelgeving (jaartallen voor 2000: twee cijfers): (zie 3.6)

<i>regelingen vanaf 2015</i>	<i>regelingen van voor 2015</i>
Verordening (EU) 2019/631	Verordening (EU) 265/2010
Uitvoeringsverordening (EU) 2019/12	Uitvoeringsverordening (EU) 157/2010
Richtlijn (EU) 2018/167	Richtlijn 2010/23/EU
Besluit (GBVB) 2017/2315	Besluit 2010/168/GBVB
Besluit (EU) 2019/166	Besluit 2010/188/EU

Verwijzingen naar rechtspraak (zie hoofdstuk 4)

De volgorde is:

- (afgekorte) instantienaam
- zonder komma gevolgd door van de benaming deel uitmakende plaats- of gebiedsnaam (tenzij het een unieke instantie betreft)
- (voeg eventueel tussen haakjes toe: kamer, vzr., pres., ktr., zittingsplaats)
- zonder komma gevolgd door datum uitspraak (maand voluit), komma
- bij ongepubliceerde uitspraken en bij uitspraken HvJ EU en Gerecht EU: zaaknummer, komma
- European Case Law Identifier (ECLI)
- bij uitspraken HvJ EU en EHRM altijd (en desgewenst ook bij andere uitspraken): aan het eind cursief tussen haakjes de roepnaam van de uitspraak of partij(en) (partijen gescheiden door schuine streep)

voorbeelden jurisprudentieverwijzingen:

HR 29 januari 2016, ECLI:NL:HR:2016:162.
ABRVS (grote kamer) 24 april 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1356.
CRvB 10 december 2018, ECLI:NL:CRVB:2018:3835.
Cbb (vzr.) 14 maart 2019, ECLI:NL:CBB:2019:119.
Gem. Hof 17 april 2019, ECLI:NL:OGHACMB:2019:35.
Hof Arnhem-Leeuwarden (Kamer voor het notariaat) 2 juni 2015, ECLI:NL:TNORARL:2015:37.
Rb. 's-Gravenhage (vzr.) 7 juli 2006, ECLI:NL:RBSGR:2006:AY1710.
Rb. Den Haag (zittingsplaats Amsterdam) 20 maart 2013, ECLI:NL:RBDHA:2013:BZ7059.
EHRM 24 juni 2004, ECLI:CE:ECHR:2004:0624JUD005932000 (*Caroline von Hannover/Duitsland I*).

Vaak is het daarnaast nuttig om aanvullende gegevens te vermelden, zoals tijdschriftvindplaats(en) van de uitspraak (afkorting, jaartal, en hetzij schuine streep + publicatienummer, hetzij komma + 'p.' + pagina), eventuele annotatie(s), een specifieke rechtsoverweging ('r.o.') of paragraaf ('par.'), of de naam van de A-G.

voorbeelden jurisprudentieverwijzingen met aanvullende gegevens:

HR 29 januari 2016, ECLI:NL:HR:2016:162 (concl. A-G J. Spier), *NJ* 2016/173, m.nt. T. Hartlief.
HR 29 januari 2016, ECLI:NL:HR:2016:162, r.o. 3.8, *JA* 2016/41, m.nt. F.P. Visser.

HvJ EU 24 januari 2019, C-477/17, ECLI:EU:C:2019:60 (concl. A-G N. Wahl), *BNB* 2019/66, m.nt. P. Kavelaars (*Baladin*).

EHRM 24 juni 2004, ECLI:CE:ECHR:2004:0624JUD005932000, *NJ* 2005/22, m.nt. E.J. Dommering; *Mediaforum* 2004/27, m.nt. G.A.I. Schuijt; *NJCM-Bulletin* 2004, p. 1171, m.nt. V. de Graaf; *AB* 2005/1, m.nt. R. Nehmelman; *EHRC* 2004/79, m.nt. J.H. Gerards (*Caroline von Hannover/Duitsland I*).